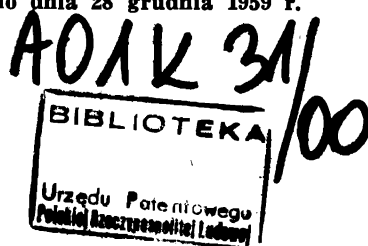

Opublikowano dnia 28 grudnia 1959 r.

POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

OPIS PATENTOWY

Nr 42224

Kl. ~~45 h, 13/50~~

45 h 31/00

Instytut Badawczy Leśnictwa*)

Warszawa, Polska

Sposób mechanicznego wykonywania sztucznych dziupli dla ptaków oraz dziupla wykonana tym sposobem

Patent trwa od dnia 12 lutego 1959 r.

Przedmiotem wynalazku jest sposób mechanicznego wykonywania sztucznych dziupli dla ptaków oraz dziupla wykonana tym sposobem, umożliwiająca jak najbardziej naturalne warunki gnieźdzenia się ptactwa w lasach pozbawionych drzew dziuplastych.

Sztuczna dziupla według wynalazku eliminuje rezonans, posiada właściwy przekrój poziomy i pionowy, jest dostatecznie szczelna, a ponadto może być we właściwy i racjonalny sposób zawieszona na drzewie.

Opracowanie sztucznej dziupli, będącej przedmiotem wynalazku, jest oparte na przekrojach dziupli naturalnych, przy czym zmechanizowany proces produkcji sztucznych dziupli wyłącznie za pomocą piły taśmowej obniża znacznie koszty robocizny w stosunku do skrzynek dla

ptaków wykonywanych dotychczas w tartacznej produkcji, posiadających prócz tego małą wartość użytkową ze względu na niewłaściwy chociażby przekrój poziomy i pionowy takiej skrzynki lęgowej.

Właściwy przekrój sztucznego gniazda nie powinien zawierać pustej przestrzeni, niepożądanej dla gnieźdzącego się ptaka, gdyż przestrzeń ta zwiększa natężenie dudnienia, które niepokoi go, a nadto ptak wijący gniazdo musi zgromadzić kosztem dużego wysiłku, większą ilość materiału potrzebnego na budowę gniazda. Wyeliminowanie tej zbędnej przestrzeni w dotychczasowej produkcji niezależnie od wielkości skrzynki, było niemożliwe ze względu na jej kształt czworokątny.

Szczelność znanych skrzynek lęgowych zależy od stopnia wysuszenia desek i bardzo starannego i pracochłonnego spasowania po-

*) Właściciel patentu oświadczył, że twórcą wynalazku jest mgr inż. Zbigniew Harasymowicz.

wierzchni styku na złączach poszczególnych ścianek, jest w dotychczasowej produkcji pomijana, przez co skrzynki lęgowe są nieszczelne i przewiewne, a drewno ulega gniciu, ograniczając znacznie okres jej użyteczności.

Sztuczna dziupla według wynalazku wyróżniona z jednego kawałka drewna redukuje do dwóch ilość krawędzi łączących, ściśle zresztą do siebie dopasowanych, a specjalny wykrój ścianek kształtuje wnętrze komory i wklęsłość dna dziupli właściwie, zapewniając jej długotrwałość.

Bezpośrednio do pnia drzewa przybija się listwę, na której zawieszają się dziuple za pomocą dwóch specjalnych haków przykręconych śrubami do korpusu dziupli, przez co unikają uszkodzenia dziupli w przypadku konieczności jej zdjęcia.

Na rysunku fig. 1 przedstawia sposób przerywania wałka drewna w kierunku pod kątem 80° w stosunku do jego osi podłużnej, fig. 2 — sposób oderżnięcia od wałka cienkiego żrzyna w celu otrzymania płaskiej powierzchni, fig. 3 — sposób podłużnego przerywania wałka na poszczególne części składowe dziupli, fig. 4 — sposób wyrzynania komory dziupli w części środkowej drewna, fig. 5 — sposób wyrzynania z odpadka części konstrukcyjnych uszczelniających dziuplę, fig. 6 — 10 przedstawiają rozmaite części konstrukcyjne, fig. 11, 12 — sposób łączenia części według fig. 6 i 7 oraz 8 i 9 gwoździami, fig. 13 przedstawia daszek wykonany oddzielnie z deski, fig. 14 — dziuplę otwartą w widoku ogólnym, fig. 15 — ściankę otwieraną, fig. 16 — sposób otwierania i zamykania dziupli, fig. 17 — 19 przedstawiają listwę mocującą przybijaną do pnia drzewa, na której zawieszają się dziuple, fig. 20 przedstawia hak górny, fig. 21 — hak dolny, fig. 22 — korpus dziupli w przekroju podłużnym, fig. 23 — dolną część korpusu dziupli w przekroju poprzecznym, fig. 24 — dziuplę gotową w przekroju podłużnym, fig. 25 — dziuplę jak na fig. 24 w widoku od spodu, fig. 26 — wcięcie na ścianie bocznej do zamykania (zamek górny).

Sztuczna dziupla według wynalazku składa się z trzech zasadniczych części konstrukcyjnych korpusu 1 (fig. 3, 10, 22) i dwóch ścianek bocznych 2, 3 (fig. 3, 6, 9, 24), przy czym ścianka 3 jest połączona trwale z korpusem 1, a ściankę 2 (fig. 16) można w przypadku potrzeby odejmować. Szczelność dopasowania ścianek bocznych uzyskuje się przez zastosowanie dodatko-

wych ścianek 5' i 5'' (fig. 24) przybitych do ścianki 2 i 3.

Ścianka odejmowana 2 jest połączona z korpusem dziupli 1 za pomocą zamka górnego 9 i dolnego 11 (fig. 24 — 26), przy czym zamek górny stanowi trójkątne wycięcie 9 (fig. 15), w które jest wprowadzony ukośnie wbity do korpusu 1 gwóźdź podkowiak 10 (fig. 24). Samoczynnemu otwieraniu się dziupli zapobiega płaska sprężyna 11 przybita od spodu do korpusu 1 (fig. 25) za pomocą sztyftu 13 przechodzącego przez otwór 12.

Chcąc otworzyć dziuplę naciska się ku dołowi sprężynę 11 do momentu wyprowadzenia sztyftu 13 z otworu 12, po czym odchyła się ściankę 2 opuszczając ją ku dołowi i wyprowadzając tym samym gwóźdź 10 z wcięcia 9 na ściance 2 (fig. 16, 24).

Do dziupli prowadzi długi otwór wlotowy 14 (fig. 22) zabezpieczający tym samym gniazdo przed napaścią. Dziuplę zawieszają na drzewie za pomocą listwy 15 (fig. 17 — 19) przybitej do pnia drzewa oraz haków 6, 7, przykręconych śrubami do korpusu 1 (fig. 16, 20 — 23).

W wycięcia haka 6 (fig. 20) wchodzi wystające gwoździe 16, 16' (fig. 18, 19), zaś przez podłużny otwór haka 7 (fig. 21) oraz przez otwór 17 w listwie 15 przesuwają się gwoździe 19, który umożliwia zdjęcie dziupli z listwy. Przy zdejmowaniu dziupli należy wyciągnąć gwóźdź 19, a następnie unieść nieco dziuplę wyprowadzając wycięcia haka 6 z gwoździ 16, 16'.

Urządzenie powyższe umożliwia sprawne zawieszanie i zdejmowanie dziupli, na przykład w przypadku ścinania drzewa, na którym dziupla wisi. Wystarczy wówczas podważyć siekierą listwę 15, aby oddzielić nieuszkodzoną dziuplę od pnia drzewa.

Do produkcji dziupli według wynalazku należy użyć przede wszystkim drewna niekorowanego, nienadającego się na tarcicę, zwłaszcza drewna w postaci krótkich wyrzynków z murem środkowym, a więc drewna przeznaczonego na opał. Obniżka wartości materiału w porównaniu do wartości drewna tartaczego wynosi 1:16. Dziuplę można produkować z drewna świerkowego, a najlepiej z sosnowego.

Wszystkie główne części konstrukcyjne wyrzyna się z jednego kawałka drewna (fig. 1 — 10), i są one automatycznie dopasowane przez prawidłowe prowadzenie piły taśmowej (na rysunku linia kropkowana a, b, c, d — fig. 2 — 5).

Nadmiernemu pękaniu drewna zapobiega szczelina *d* (fig. 4, 22) powstała przez wprowadzenie piły taśmowej przy wyrzynaniu komory 5. Krawędzie przecięcia łączą się ściśle ze sobą za pomocą dwóch pasków falistej blachy 20 (fig. 22) lub klamer wykonanych najlepiej z drutu.

Przez szczelinę *d* i otwór wlotowy 14 wymienia się w dziupli powietrze, co wpływa korzystnie na równomierne wysychanie drewna, kora natomiast, otaczająca całą dziuplę, oraz daszek 4, przymocowany do korpusu 1, chronią drewno

przed zbyt gwałtownym wysychaniem.

Zachowanie kory oraz zróżnicowana grubość ścianek dziupli skutecznie zapobiegają występowaniu zjawiska dudnienia, a równocześnie zmniejszają amplitudę wahań temperatury wnętrza dziupli.

Właściwości te, jak również naturalny wygląd zewnętrzny dziupli wpływają na chętnie zajmowanie ich przez ptaki i zapewniają zdrowotność potomstwa ptactwa.

Zastrzeżenia patentowe

1. Sposób mechanicznego wykonywania sztucznych dziupli dla ptaków, znamienny tym, że z krótkiego wyrzynka okrągłego (1), na przykład z drewna przeznaczonego na opał z korą oraz z murszem wewnętrznym, odcina się za pomocą piły taśmowej w pierw trzy, najlepiej pod kątem prostym wzdłuż linii (*a*, *b*, *c*) części (2, 3), tworzące boczne ścianki oraz mniejszy tylny, następnie w uzyskanym płaskim elemencie konstrukcyjnym wyrzyna się tą piłą wzdłuż linii (*d*) wycinek o kształcie jajowym (5), po czym sam wycinek (5) rozpiłowuje się wzdłuż linii (*d'*) w celu uzyskania dwóch wypełniających ścianek (5', 5''), które przybija się do odcinków (2, 3), fig. 1 — 12), a krótki wyrzynek (1) odcina się z okrągłego skośnie.
2. Dziupla wykonana sposobem według zastrz. 1, znamienna tym, że posiada boczną ściankę (2) z przytwierdzoną ścianką wypełniającą (5'') zamocowaną odejmowalnie i zaopatrzoną w wykrój (9) zachodzący pod gwóźdź lub kołek (10), przy czym jest przytrzymywana sprężyną (11) z otworem (12) zachodzącym na kołek (13) ścianki.
3. Dziupla według zastrz. 2, znamienna tym, że posiada na tylnej ściance haki (6, 7), z których hak (6) zaczepia się o gwoździe lub kołki (16, 16') i hak (7) przytrzymuje przetykany przez otwór (17) gwóźdź (19).
4. Dziupla według zastrz. 2 i 3, znamienna tym, że posiada w swym dnie szczelinę (*d*), najlepiej zabezpieczoną falistą blaszką łącznikową (20).

Instytut Badawczy Leśnictwa

Zastępca: dr Andrzej Au
rzecznik patentowy

